

ДИНАМІКА БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ІМЕН УЖГОРОДЦІВ У ХХ СТОЛІТТІ (ЖІНОЧІ ІМЕНА)

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (38) 2017

УДК 81'367,625

Шоля І.С. Динаміка багатоконпонентних імен ужгородців у ХХ столітті (жіночі імена); 15 стор.; кількість бібліографічних джерел – 11; мова – українська.

Анотація. У статті розглядається структура та динаміка функціонування багатоконпонентних жіночих імен в антропоніміконі міста Ужгорода протягом ХХ століття. Наводяться приклади найпоширеніших компонентів подвійних і потрійних антропонімів, серед яких найуживаніші угорські, християнські та слов'янські імена. Називаються основні причини функціонування багатоконпонентних онімів у іменнику міста. Порівнюється динаміка використання таких антропонімів у іменниках Ужгорода і західних регіонів України.

Ключові слова: іменник, багатоконпонентні жіночі особові імена, динаміка іменника, вибір імені.

Багатоконпонентні антропоніми викликають глибокий інтерес науковців, особливо в останні десятиріччя. Предметом досліджень стають такі важливі питання, як природа, причини появи та функціонування складних антропонімів. Підтвердженням актуальності цієї теми є поява цікавих публікацій в сучасній ономастиці, де у різних аспектах розглядаються багатоконпонентні назви. До вказаної проблематики, як у межах дисертаційних досліджень, так і окремих наукових розвідок, звертаються Л.О. Белей, І.В. Єзерська, Л.Є. Луньо, В.А. Никонов, С.П. Павелко, С.М. Пахомова, Н.О. Свистун, І.Д. Скорук. Ряд науковців, досліджуючи історію виникнення багатоконпонентних антропонімів, знаходять функціонування таких імен ще в дохристиянській Русі, коли, крім основного імені, дитині надавали додаткове, не-привабливе, яке мало виконувати функцію оберегу [3; 136]. С.М. Пахомова вважає, що поєднання двох імен особи з'явилося внаслідок християнсько-язичницького антропонімійного дуалізму [4; 29]. Однією з причин появи та функціонування багатоконпонентних антропонімів є явище однойменності як залишок системи найменування в дохристиянський період [3; 139]. Язичницькі уявлення слов'ян про Рода, про духів-покровителів сім'ї, віра в імена-обереги [4; 9] пояснює бажання назвати дитину за іменем батька чи матері, бабусі чи дідуся, дядька чи тітки, що, у свою чергу, також є причиною появи подвійних імен.

Деякі мовознавці, зокрема Л.О. Белей, пов'язує появу таких імен з релігійним чинником – дотримання християнських традицій. Інша причина – прагнення забезпечити найменованій дитині двох або трьох небесних заступників [1; 68]. Ця практика дуже поширена у представників римокатолицького віросповідання.

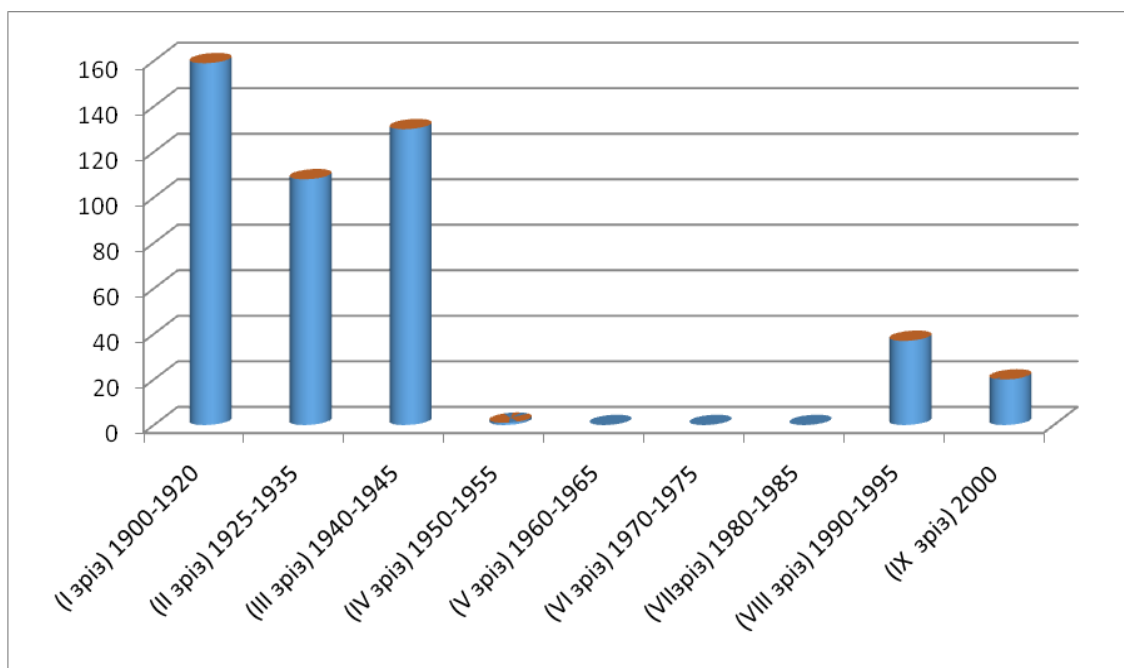
Мета нашої статті – дослідити динаміку функціонування багатоконпонентних жіночих онімів у іменнику м. Ужгорода ХХ ст. *Об'єктом* дослідження стали 330 багатоконпонентних жіночих особових імен. *Предметом* дослідження є структура і динаміка функціонування подвійних,

потрійних і чотирьохконпонентних жіночих антропонімів у іменному репертуарі ужгородців. *Джерелом* дослідження послужили архівні матеріали метричних книг реєстрації актових записів м. Ужгорода Закарпатського державного обласного архіву.

Особливістю жіночого іменника м. Ужгорода ХХ ст., як і чоловічого, є наявність у ньому великої кількості багатоконпонентних онімів [11; 40]. Нами зафіксовано 284 подвійних жіночих імен, що обслуговують 388 носіїв, 44 потрійних – 65 носіїв і два чотириконпонентні оніми, які мають по одному носієві – це *Gabriella Maria Izabella Margit* та *Veřa Eleonora Ruzěna Emma*³. Таким чином, 330 багатоконпонентних одиниць, що становить 49,4 % від усіх зафіксованих в Ужгороді жіночих імен, обслуговують 455, або 5,4 % носіїв. Основну кількість багатоконпонентних імен становлять подвійні. Їм належить 86 %. Кількаменність при називанні дівчаток була поширеним явищем, як і при найменуванні хлопчиків. Спостерігається і схожа динаміка їх функціонування протягом досліджуваного періоду: формування і активне використання до 1945 р. та значна перерва у використанні аж до 1995 р [11; 40].

У I-му хронологічному зрізі (1900-1920 рр.) функціонувало 105 багатоконпонентних імен, що обслуговували 159 носіїв, у II-му (1925-1935 рр.) – 98 імен для 108 носіїв, у III-му (1940-1945 рр.) – 112 імен обслуговували 130 носіїв, у IV-му – одне ім'я для 1 носія. З V по VII зрізи не зафіксовано жодного такого антропоніма. У VIII – з'явилося 10 двокомпонентних імен, якими було названо 37 дівчаток, у IX зрізі їхня кількість збільшилася 18 одиниць, що обслуговували 20 носіїв. Графік 1 відображає динаміку функціонування багатоконпонентних імен за кількістю носіїв.

³ У цьому випадку і надалі подаємо оригінальне написання багатоконпонентних імен, що зафіксовані у дже-релах через кому, дефіс чи окремо.

Графік 1. Динаміка функціонування багатокомпонентних жіночих імен у м. Ужгороді протягом XX ст.

Трикомпонентні жіночі антропоніми використовувалися в Ужгороді до 1940 р. Їхня кількість значно менша: у I-му зрізі зафіксовано всього 20 імен, що обслуговували 40 дівчат, у II-му – всього 7 імен для 8 денотатів, у III-му – 17 імен були присвоєні 17 новонародженим. Два чотирикомпонентні оніми зафіксовані у 1915 р. та 1930 р.

Жіночі багатокомпонентні імена насправді мали велику популярність і використовувалися значно активніше, ніж чоловічі. Підтвердженням цього є той факт, що два оніми зафіксовані у групі широковживаних. Це двокомпонентне *Юліанна Анна* (27 носіїв), зафіксоване у 1940 і 1995 рр. та трикомпонентне *Angela Ibolya Livia* (20), зафіксоване у 1905 р. 35 імен перебувають у групі маловживаних, і обслуговують 115 носіїв. До них належать: двокомпонентні *Mária-Iren* (12), *Anna Maria/Anna Marie/Анна Марія/Аннамарія* (11), *Maria Magdolna/Maria Magdalena/Марія Магдаліна* (8), *Eva Maria/Єва Марія* (6), *Etelka Emma* (5), *Katalin Maria/Каталін Марія/Катерина Марія* (5), *Emilia Kornelia* (4), *Anna Erzsebet* (3), *Ibolya Fáni* (3), *Klara-Mária/Клара Марія* (3), *Maria-Anna* (3), *Maria-Terezia/Марія Терезія* (3), *Olga Mária* (3), *Mária-Katalin/Марія Каталін* (3), *Katerina Eva/Katalin Єва/Катерина Єва* (3), *Alexandra Maria* (2), *Erzsébet Mária* (2), *Etelka Roza* (2), *Etelka-Edit* (2), *Eva Alzbeta* (2), *Gabriela Marta* (2), *Ilona Mária* (2), *Marta-Iren* (2), *Olga Anna* (2), *Vlasta Maria* (2), *Єва Ержебет* (2), *Єва Клара* (2), *Єва Магдолна* (2), *Марія Зузана* (2), *Марія Ілона* (2), *Марія-Олександра/Марія Олександра* (2), *Сте́ла Елізавета* (2), *Єва Ілона/Єва Ілона* (2) та трикомпонентні *Margit Malvin Anna* (2), *Maria Anna Alzbeta* (2).

У 1950 р. у іменнику міста зафіксоване всього одне двокомпонентне *Анне-Грета* (2). На 45 років багатокомпонентні імена припинили своє функціонування. Помітна активізація і відновлення звичаю багатоіменності розпочалися з 1995 р., але тільки для двокомпонентних імен, оскільки трикомпонентні не були зафіксовані жодного разу. У 1995 р. подвійні імена отримали 37 дівчат: *Юліанна Анна* (26), *Анна Марія/Аннамарія* (2), *Марія-Олександра/Марія Олександра* (2), *Сте́ла Елізавета* (1), *Вікторія-Іоанна* (1), *Евеліна-Тюнда* (1), *Марина-Марія* (1), *Наталія-Іванна* (1), *Роксолана-Іоанна* (1), *Святослава-Ольга* (1) – всього 10 одиниць. У 2000 р. кількість носіїв подвійних імен знову зменшилася, та кількість імен збільшилася до 18: *Анна Марія/Аннамарія* (3), *Марія Терезія* (1), *Аліна-Олександра* (1), *Алла-Анастасія* (1), *Ангеліна-Валерія* (1), *Анна-Владислава* (1), *Анна-Ніколета* (1), *Валентина-Аліна* (1), *Вікторія-Ніколь* (1), *Віолета-Вікторія* (1), *Габрієла-Марія* (1), *Данієла-Анастасія* (1), *Дарина-Рената* (1), *Марія-Ангеліна* (1), *Марія-Єлісавета* (1), *Ніколет-Марі* (1), *Ольга-Каталіна* (1), *Ребека-Анна* (1).

Поширеними компонентами подвійних і потрійних антропонімів є популярні імена угорського походження, такі як *Ibolya/Іболя/Ібоя*, *Edita/Yudit/Edit/Юдіт/Едіт/Едіта*, *Etel/Etelka/Etela/Етелка/Етела/Етель*, *Yolán/Iolán/Iolana/Йолана*, У наших матеріалах зафіксовано:

- 27 випадків з антропонімним компонентом *Ibolya/Іболя/Ібоя*: *Margit Ibolya* (1900), *Ibolya Fáni* (1905), *Angela Ibolya Livia* (20 у 1905), *Ibolya Melinda Eleonora* (1910), *Єва Іболя* (1940), *Іболя Єва* (1940), *Імдіко Іболя* (1940), *Елізавета Іболя* (1945);

- 21 фіксація багатокомпонентних імен зі складовою частиною *Edita/Yudit/Edit/Юдім/Едім/Едіма*: *Paula Edith* (1900), *Etelka-Edit* (два у 1915), *Edit Gizella* (1915), *Iudit Ilona* (1920), *Fransiska Edit* (1925), *Agnesa Iudita* (1935), *Hana Edita* (1935), *Iudita Anna* (1935), *Iudita Magdalena* (1935), *Iudita Marta* (1935), *Marianna Iudit* (1935), *Естер Едім* (1940), *Едім Єва* (1940), *Нора Юдім* (1940), *Юдім Єва* (1940), *Юдім Марія* (1940), *Юдім Ержебет Магдолна* (1940), *Юдім Ержібет Аніко* (1940), *Юдім Етелка Марія* (1940), *Юдім Зузан Ержебет* (1940);

- 12 випадків з іменем *Etel/Etelka/Etela/Етелка/Етела/Етель*: *Etelka Roza* (два у 1900), *Etelka Ester* (1900), *Etel Sara* (1905), *Etelka Emma* (п'ять носіїв у 1905), *Etelka-Edit* (два у 1915), *Marta Etelka* (1920),

- 7 багатокомпонентних особових імен з антропонічним компонентом *Yolán/Yolana/Iolán/Iolana*: *Yolan Erzsebet* (1905), *Yolán Ilona Magdolna* (1905), *Yolán Yulia* (1910), *Yolana Eva* (1920), *Iolan Rozsa* (1920), *Iolan Alzabeta* (1925), *Magdalena Iolana* (1935).

Та все ж, угорські жіночі запозичення у випадку багатоіменності були менш популярні, ніж чоловічі. У жіночому іменнику найпоширенішими у разі дво- і триіменності спостерігаємо поєднання християнських імен. Серед них найбільш уживаними є поєднання з антропонічним компонентом *Анна/Ганна, Єва/Ева, Єлизавета, Катерина, Магдаліна, Маргарита, Ольга, Олена/Єлена* з їхніми угорськими та чеськими варіантами: *Anna/Yohanna/Hanna; Eva; Erzsebet/Alzbeta/Eliza?etta/Ержебет/Алзбета; Katalin/Katařina/Katalina; Magdolna/Magdolina/Magdalena/Магдолна; Margit/Morgit/Marketa/Marhita/Mоргіт; Olga; Ilona/Helena/Helen/Elena/Ілона*. Протягом першої половини ХХ ст. ці імена в різні періоди перебували у групі найуживаніших і широкоживаних, тому і в багатокомпонентних антропонімах вони були також популярними. У наших матеріалах зафіксовано декілька сотень таких поєднань: *Anna Hana* (1900), *Anna Maria/Anna Marie/Анна Марія/Аннамарія* (1900, 1910, 1930, 1935, 1940, 1995, 2000), *Anna Ilona* (1905), *Anna Erzsebet* (1905), *Iren Anna* (1905), *Margit Malvin Anna* (два у 1905), *Aranka Anna Maria* (1910), *Anna-Katalin* (1915), *Emma-Anna* (1915), *Hana-Amalia* (1915), *Hana Eolita* (1925), *Irina Anna* (1925), *Hana Marie* (1930), *Valere Anna* (1930), *Olga Anna* (два у 1935), *Maria Anna Alzbeta* (два у 1935), *Anna Olga* (1935), *Eva Anna* (1935), *Iaroslava Anna* (1935), *Hana Edita* (1935), *Iudita Anna* (1935), *Inge Anna* (1935), *Zdenka Anna* (1935), *Vera Anna* (1935), *Vlasta Anna* (1935), *Marta Anna* (1935), *Eva Anna Bozena* (1935), *Maria Frantiska Anna* (1935), *Miloslava Olga Anna* (1935), *Юліанна Анна* (1940, 1995), *Aranka Anna* (1940), *Ідіка Анна* (1940), *Анна Еріка Гойналка* (1940), *Ілона Анна Марія* (1940), *Каталін Ержібет Анна* (1940), *Анетта Анна* (1945), *Анне-Грета* (1950),

Ребека-Анна (2000), *Анна-Владислава* (2000), *Анна-Ніколета* (2000);

Eva Emma Erzsebet (1915), *Eva Maria/Єва Марія* (1925, 1940), *Katerina Eva/Kаталін Єва/Катерина Єва* (1920, 1940, 1945), *Marie Eva* (1930), *Yolana Eva* (1930), *Eva Berta* (два у 1935), *Eva Anna* (1935), *Eva Arnostka* (1935), *Eva Gabriela* (1935), *Eva Irena* (1935), *Agnesa Eva* (1935), *Eva Marianna* (1935), *Eva Anna Bozena* (1935), *Eva Maria Marta* (1935), *Єва Клара* (два у 1940), *Єва Магдолна* (два у 1940), *Єва Ержебет* (два у 1940), *Єва Магдолна* (два у 1940), *Єва Клара* (два у 1940), *Єва Ілона/Єва Ілона* (два у 1940), *Агнеш Єва* (1940), *Валерія Єва* (1940), *Габрієла Єва* (1940), *Єва Margit* (1940), *Edim Єва* (1940), *Єва Аранка* (1940), *Єва Пауліна* (1940), *Єва Сільвія* (1940), *Марі Єва* (1940), *Ержебет Єва* (1940), *Єва Іболя* (1940), *Єва Марі* (1945), *Єва Стефанія* (1940), *Іболя Єва* (1940), *Єва Павла* (1945);

Erzsébet Margit (1900), *Anna Erzsebet* (три у 1905), *Yolan Erzsebet* (1905), *Ida Erzsebet Márta* (1905), *Erzsebet Katalin* (1910), *Erzsebet Vilma* (1910), *Erzsébet Mária* (два у 1910), *Erzsébet Piroška Klára* (1910), *Erzsebet Terezia* (1915), *Irma-Erzsebet* (1915), *Mária Erzsebet* (1915), *Erzsébet Morgit Mária* (1915), *Eva Emma Erzsebet* (1915), *Magdolna Erzsebet* (1920), *Agnesa Alzbeta* (1935), *Alzbeta Irena* (1935), *Alberta Maria* (1935), *Alzbeta Milena* (1935), *Otilia Alzbeta* (1935), *Каталін Ержібет* (1940), *Жужанна Ержібет Марія* (1940), *Каталін Ержібет Анна* (1940), *Марія Ілона Ержебет* (1940), *Юдім Ержебет Магдолна* (1940), *Юдім Ержібет Аніко* (1940), *Юдім Зузан Ержебет* (1940), *Єлизавета Іболя* (1945), *Ержебет Єва* (1945), *Ержібет Ілона* (1945), *Ержібет Юліанна* (1945) *Марія-Єлизавета* (2000);

Erzsebet Katalin (1910), *Mária Emilia Katalin* (1910), *Katalin Iren* (1920), *Katalin Maria/Каталін Марія/Катерина Марія* (1920, 1940, 1945), *Katerina Eva/Каталін Єва/Катерина Єва* (1920, 1940, 1945), *Klara Kateřina* (1930), *Katerina Evgenia* (1935), *Katerina Marketa* (1935), *Kornelie Katerina* (1935), *Дьордіке Каталін* (1940), *Каталін Агнес* (1940), *Каталін Аранка* (1940), *Каталін Вероніка* (1940), *Каталін Ержібет* (1940), *Каталін Естер* (1940), *Каталін Юліанна* (1940), *Дьордіка Маргіт Каталін* (1940), *Каталін Ержібет Анна* (1940), *Йолана Катерина* (1945), *Катерина Георгія* (1945), *Ольга-Каталіна* (2000);

Agatta Magdolna (1900), *Magdolna Maria* (1905), *Yolán Ilona Magdolna* (1905), *Magdolna-Emma* (1915), *Magdolna Erzsebet* (1920), *Maria Magdolna/Maria Magdalena/Марія Магдаліна* (два носії у 1920, три у 1935, 3 у 1940), *Iudita Magdalena* (1935), *Magdalena Iolana* (1935), *Magdalena Irena* (1935), *Magdalena Irma* (1935), *Magdalena Terezia* (1935), *Marta-Magdalena* (1935), *Марія Магдалена Ержебет* (1940), *Єва Магдолна* (два у 1940), *Юдім Ержебет Магдолна* (1940);

Margit Emilia (1900), *Margit Ibolya* (1900), *Márgit Iren* (1900), *Erzsébet Margit* (1900), *Margit*

Irma Emilia (1900), *Margit Malvin Anna* (два у 1905), *Iлона Margit* (1910), *Erzsébet Morgit Mária* (1915), *Gabriella Mária Izabella Margit* (1915), *Yulianna Morgit* (1920), *Irena Marketa* (1935), *Alice Marketa* (1935), *Katerina Marketa* (1935), *Агата Маргіт* (1940), *Агнеш Маргіт* (1940), *Маргіт Соня* (1940), *Дьордіка Маргіт Каталін* (1940), *Сара Маргіт Марія* (1940);

Olga Mária/Olga Maria (1905, два у 1935), *Olga Ludmila* (1930), *Соня Ольга* (1930), *Olga Anna* (два у 1935), *Anna Olga* (1935), *Gabriela Olga* (1935), *Miloslava Olga Anna* (1935), *Maria Olga* (1935), *Klara Leontina Olga* (1935), *Соня Ольга* (1940), *Клара Ольга* (1940), *Ольга Ельвіра* (1945), *Святослава-Ольга* (1995), *Ольга-Каталіна* (2000);

Anna Iлона (1905), *Yolán Iлона Magdolna* (1905), *Gabriella Iлона* (1910), *Lenke Iлона Mária* (1910), *Iлона Margit* (1915), *Iлона Sarolta* (1915), *Iлона Mária* (1910, 1915), *Albina Iлона* (1920), *Irma Iлона* (1920), *Iлона Kornelia* (1920), *Iudit Iлона* (1920), *Iлона Roza* (1920), *Agnes Mória Iлона* (1920), *Teodora, Teofilia, Helena* (1920), *Viktoria Helena* (1925), *Marie Helena* (1935), *Priska Helena* (1935), *Nadezda Olena* (1935), *Марія Ілона* (два у 1940), *Єва Ілона/Ева Ілона* (два у 1940), *Анделка Ілона* (1940), *Етелка Ілона* (1940), *Ілона Анна Марія* (1940), *Ілона Марія Алісе* (1940), *Клара Ілона Розалія* (1940), *Марія Ілона Ержебет* (1940), *Ілона Франциска* (1940), *Ілона Марі* (1940), *Ержебет Ілона* (1940).

Однак найуживанішими були багатокомпонентні антропоніми з компонентом *Марія* (угорський варіант *Mória*, чеський – *Marie/Maria*). У наших матеріалах таких випадків зафіксовано 101: *Emilia Maria* (1900), *Maria Gabriella* (1900), *Anna Maria/Anna Marie/Анна Марія/Аннамарія* (1900, 1910, 1930, 1935, 1940, 1995, 2000), *Magdolna Maria* (1905), *Maria Marta* (1905), *Paula Mária Terez* (1905), *Olga Mária* (1905, 1935), *Maria-Terezia/Марія Терезія* (1905, 1920, 2000), *Maria-Anna* (1905, 1915, 1920), *Iлона Mária* (1910, 1915), *Erzsébet Mária* (два у 1910), *Aranka Anna Maria* (1910), *Klara-Mária/Клара Марія* (1915, 1940), *Blanka Mária* (1915), *Mária Erzsebet* (1915), *Erzsébet Morgit Mária* (1915), *Lenke Iлона Mária* (1915), *Mária Emilia Katalin* (1915), *Gabriella Mária Izabella Margit* (1915), *Mária-Iren* (1920), *Maria Klara* (1920), *Maria Magdolna/Maria Magdalena/Марія Магдалина* (1920, 1935, 1940), *Katalin Maria/Каталін Марія/Катерина Марія* (1920, 1940, 1945), *Agnes Mória Iлона* (1920), *Eva Maria/Єва Марія* (1925, 1940), *Agata Maria* (1925), *Mária-Katalin/Марія Каталін* (1925, 1940), *Hani Marie* (1930), *Yarmila Maria* (1930), *Marie Eva* (1930), *Marie Helena* (1930), *Alexandra Maria* (два у 1935), *Maria Iarmila* (1935), *Vlasta Maria* (два у 1935), *Maria Olga* (1935), *Maria Anna Alzbeta* (два у 1935), *Kornelia Maria* (1935), *Alberta Maria* (1935), *Nadezda Maria* (1935), *Margareta Marie* (1935), *Marie Anastasie* (1935), *Eva Maria Marta* (1935),

Maria Frantiska Anna (1935), *Марія Зузана* (два у 1940), *Марія Ілона* (два у 1940), *Ілона Марі* (1940), *Марія Ольга* (1940), *Марі Ева* (1940), *Ірен Марія* (1940), *Марія Гойналка* (1940), *Марія Гізела* (1940), *Марія Елеонора* (1940), *Марія Аталіе* (1940), *Клаудія Марія* (1940), *Марія Маргіт* (1940), *Марія Пірошкка* (1940), *Марі Терезія* (1940), *Онїка Марія* (1940), *Марія Юстина* (1940), *Юдіт Марія* (1940), *Наталія Марія* (1940), *Жужанна Ержебет Марія* (1940), *Ілона Анна Марія* (1940), *Ілона Марія Алісе* (1940), *Марія Магдалена Ержебет* (1940), *Сара Маргіт Марія* (1940), *Юдіт Етелка Марія* (1940), *Марія Зоря* (1945), *Марія Едіта* (1945), *Марія Олександра* (1945), *Марія-Олександра/Марія Олександра* (два у 1995), *Марина-Марія* (1995), *Марія-Ангеліна* (2000), *Ніколет-Марі* (2000), *Марія-Єлисавета* (2000).

Серед усього спектру багатокомпонентних найменувань у наших матеріалах траплялися імена з компонентом слов'янського походження. У жіночому іменнику це не є таким частим явищем, як у чоловічому – всього 25 випадків. Найуживанішим компонентом є онім *Vlasta*. Зафіксовано 5 таких поєднань: *Vlasta Maria* (два у 1935), *Vlasta Anna* (1935), *Vlasta Marta* (1935), *Helena Vlasta* (1935);

чотири випадки з компонентом *Nadezda*: *Nadezda Bronislava* (1935), *Nadezda Maria* (1935), *Nadezda Olena* (1935), *Brigita Nadezda Marianna* (1935);

три поєднання з компонентом *Veřa*: *Yarmila Veřa* (1930), *Veřa Eleonora Ruzěna Emma* (1930), *Vera Anna* (1935),

дві фіксації з компонентом *Ludmila*: *Olga Ludmila* (1930), *Klavera Ludmila* (1935);

два випадки з компонентом *Yarmila*: *Yarmila Maria* (1930), *Yarmila Veřa* (1930);

дві фіксації з компонентом *Zdenka*: *Zdenka Anna* (1935), *Gizella Zdenka* (1935);

вісім фіксацій з іншими слов'янськими іменами: *Veneslava Zofie* (1925), *Alzbeta Milena* (1935), *Iaroslava Anna* (1935), *Libuše Frantiska* (1935), *Priska Helena* (1935), *Eva Anna Bozena* (1935), *Miloslava Olga Anna* (1935), *Анна-Владислава* (2000). Цікавим також є той факт, що всі багатокомпонентні антропоніми з компонентом слов'янського походження, крім останнього *Анна-Владислава*, зафіксовані виключно з 1925 по 1935 рр. (II хронологічний зріз), тобто у чехословацький період.

При наданні дівчаткам багатокомпонентних імен загалом спрацювали такі ж чинники, як і при іменуванні хлопчиків: прагненням батьків здобути для дитини не одного, а декількох захисників; релігійний фактор, який полягає у тому, що дівчинці надають одне з імен за церковним календарем; дотримання родинних традицій. Та ці мотиви є характерними для першої половини ХХ ст. А вже використання другого імені є поширеним у представників римо-католицької та греко-

католицької конфесій, а вони є найчисельнішими в Ужгороді саме у цей період. Дотримання родинних традицій проявляється в тому, що дівчинку називають ім'ям матері, рідше бабусі. Наприклад, 24.06.1935 р. жінка католицького віросповідання *Mikalova Božena* назвала свою доньку трикомпонентним іменем – *Eva Anna Božena*, де третій компонент – ім'я матері, другий – ймовірно, день іменин святої *Анни*, оскільки за церковним календарем його можна відзначати 18 разів на рік: 16 і 23 лютого, 8 і 13 квітня, 25 і 26 червня, 18 липня, 5 і 7 серпня; 10 і 22 вересня; 15 жовтня; 4, 10, 11, 16 листопада, 3 і 22 грудня. Перший компонент, можливо, це ім'я хресної матері чи бабусі. 08.06.1935 р. католичка *Makkaiova Valeria* зареєструвала новонароджену дівчинку подвійним іменем *Valeria Katerina*, керуючись родинною традицією. Отже, цей давній звичай серед закарпатців називати доньку за іменем матері пояснюється угорським впливом, оскільки найпопулярнішим він був у першій половині ХХ ст.

Проведені нами дослідження дають нам підстави говорити про ще один фактор, яким керувалися батьки, обираючи ім'я дівчинці – це фактор моди. Мода, за словами С.М. Медвідь-Пахомової, «розуміється як недовготривале панування у певному середовищі на певному хронологічному етапі тих чи інших смаків» [5; 3], та разом з тим, це явище добровільне, це співпадання смаків більшості населення [5; 3]. Мода «поширюється не тільки на предмети матеріальної і духовної культури – вона дивним чином підкоряє собі й деякі мовні сфери. Особливо виразно це виявляється в антропонімії» [6, 64]. Давати дитині подвійне ім'я було модним як у католицькому світі. Це простежується в ужгородському іменнику першої половини ХХ ст. так і після відновлення цієї перерваної традиції у 2000 рр. Крім традицій-

них релігійних імен *Анна Марія (2)*, та *Марія Терезія (1)*, у іменнику міста з'явилися новомодні двокомпонентні рідкісні імена, такі як *Аліна-Олександра*, *Алла-Анастасія*, *Ангеліна-Валерія*, *Анна-Владислава*, *Анна-Ніколета*. *Валентина-Аліна*, *Вікторія-Ніколь*, *Віолета-Вікторія*, *Габрієла-Марія*, *Данієла-Анастасія*, *Дарина-Рената*, *Марія-Ангеліна*, *Марія-Єлисавета*, *Ніколет-Марі*, *Ольга-Каталіна*, *Ребека-Анна*.

Функціонування багатоконпонентних жіночих антропонімів спостерігається в західному регіоні України, особливо у першій половині ХХ ст. Зокрема, іменник Тернополя 1940 року характеризується великою кількістю подвійних онімів: на 64 дівчини-українки припадає 58 подвійних та 4 потрійних імені, а для 49 дівчат-полячок використано 45 подвійних та 3 потрійних імені. Найчастіше друге подвійне ім'я дається за сімейною традицією (на честь матері, бабусі). [8; 126]. Та з 1950 до 2000 року кількість таких жіночих імен, як і чоловічих, значно зменшилася [8; 173]. Популярність подвійних антропонімів засвідчена в іменнику Гуцульщини [7; 31]. Тенденція формування багатоконпонентних імен до 1940-х р. тривала у Львові, а початок другої світової війни спричинив її спад [3; 140]. В антропоніміконі Луцька також зафіксовано значну кількість подвійних імен, особливо у «польському» жіночому іменнику [9; 129].

Отже функціонування багатоконпонентних антропонімів у жіночому іменнику Ужгорода є дуже поширеним явищем. Найбільш продуктивним можна назвати період 1900-1945 рр., коли вказані імена використовувалися досить активно, на протигагу 1950-1990 рр., коли вони взагалі відсутні. Багатоконпонентні імена суттєво розширили та збагатили загальний жіночий іменник Ужгорода ХХ ст.

Література:

1. Белей Л.О. Ім'я дитини в українській родині /Л.О.Белей. – Х.:Фоліо, 2010. – 283 с.
2. Єзерська І.В. Чоловічі та жіночі імена за метриками хрещень Катедрального костелу Львова ХVІІ ст./І.В. Єзерська //Український історичний журнал. - 2010. - № 2. - С. 202-214.
3. Луньо Л. Багатоконпонентні жіночі імена в іменнику Львова (перша половина ХХ ст.) /Л. Луньо// Мова і суспільство – Л., 2011. - №2 – С. 135-143.
4. Медвідь-Пахомова С.М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах /С.М. Медвідь-Пахомова. – Ужгород, 1999. – 246 с.
5. Медвідь-Пахомова С.М. Про антропонімичну моду / С.М. Медвідь-Пахомова // Записки з ономастики Відп.ред.Ю.О.Карпенко. – Одеса:Астропринт, 1999. – Вип.2 . – С. 3-8.
6. Никонов В.А. Имя и общество. – М.: Наука, 1974. – 278 с.
7. Павелко С.П. Подвійні та додаткові імена в гуцулів // Записки з ономастики. – Одеса, «Астропринт», 2001. – Вип.5. – С. 31-35.
8. Свистун Н.О. Динаміка антропонімікону м. Тернополя ХІХ – ХХ ст.: монографія /Н.О. Свистун. – Тернопіль: Крок, 2011. – 320 с.
9. Скорук І.Д. Динаміка антропонімікону м. Луцька в ХХ ст.:дис...канд.філол.наук:10.02.01 – українська мова: /І.Д. Скорук. – К., 1999. – 180 с.
10. Шоля І.С. Мотиви вибору особових імен ужгородців у другій половині ХХ століття (жіночі імена) / І.Шоля // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія. – 2015. – Вип. 2 (34). – С. 29-35.
11. Шоля І.С. Динаміка багатоконпонентних імен ужгородців (чоловічі імена) / І.Шоля // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія. – 2017. – Вип. 1 (37). – С. 39-43.

Иванна ШОЛЯ

ДИНАМИКА МНОГОКОМПОНЕНТНЫХ ИМЕН УЖГОРОДЦЕВ В XX ВЕКЕ (ЖЕНСКИЕ ИМЕНА)

Аннотация. В статье рассматривается структура и динамика функционирования женских многокомпонентных личных имен в антропонимиконе города Ужгорода на протяжении XX века. Приводятся примеры наиболее распространенных компонентов двойных и тройных антропонимов, среди которых наиболее употребляемые венгерские, христианские и славянские имена. Называются основные причины функционирования многокомпонентных личных имен в именнике города. Сравнивается динамика употребления таких антропонимов в системе имен Ужгорода и западных регионов Украины.

Ключевые слова: система имён (именник), многокомпонентные женские личные имена, динамика именной системы, выбор имени.

Ivanna SHOLIA

DYNAMICS OF MULTICOMPONENT FEMALE NAMES IN UZHGOROD IN THE 20TH CENTURY

Summary. The article studies the structure and dynamics of functioning of multi-component female names in Uzhgorodanthroponymicon during the twentieth century. Examples of the most common components of double and triple anthroponyms have been suggested; among them the most common Hungarian, Slavic and Christian names. There have been given major reasons for the functioning of multi-componentonyms in the name system of the city. Compared The dynamics of the usage of such anthroponyms in the name systems of Uzhgorod and western regions of Ukraine.

Key words: name system, multi-component personal female names, name system dynamics, name selection.

Стаття надійшла до редакції 30.11.2017 р.

Шоля Іванна Станіславівна – здобувач наукового ступеня на кафедрі словацької філології ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Науковий керівник – професор Пахомова С.М.